

1. HOGYAN KEZDTÜK ? 1990 közepén született meg a javaslat arra vonatkozóan, hogy megalakuljon a Reformerok Szövetsége, azaz a jugoszláv társadalom gazdasági, társadalmi és politikai reformjának mozgalma. Ugyanabban az évben, október 13-án alakult meg a Vajdasági Reformerok Szövetsége Újvidéken. 1992-ben a párt új neve a Vajdasági Demokratikus Reformpárt lett, majd 2000 május 20.-án a Vajdasági Reformisták - szociáldemokrata párt lett az új elnevezés.

A párt változó sikerrel vett részt a szövetségi, köztársasági, és az önkormányzati választásokon.

A szociáldemokrata oldal erősítésének igényét felmérve a Képveselotestület 1997.-ben egyértelműen úgy döntött, hogy a párt a modern európai szociáldemokrácia, a béke és prosperitás, Vajdaság és Szerbia önálló és gyors fejlődése, az egykori jugoszláv köztársaságok gazdasági és politikai újraegyesítése, és a balkáni integrációs törekvések mellett szállt síkra.

Mint azt programunk is bizonyítja, készen állunk arra, hogy a jövőben folytatjuk a küzdelmet e célok elérése érdekében. MIÉRT IS CSOPORTOSULTUNK?

Abban a hitben csoportosultunk

- hogy a társadalmi, politikai és gazdasági viszonyok megváltoztatása békés úton, párbeszéd útján, és mindenki életét megbecsülve is végbemehet
- hogy türelemmel és elszántság árán a társadalmi vagyoni sikeresen magánosítható annak érdekében, hogy létrejöjjön a gazdaság és a piacgazdaság fejlődése, alapot adva a polgárság jólétének megeremtéséhez
- hogy politikai törekvések árán létrejöhet a demokratikus és pluralista társadalom, a parlamentáris demokrácia, az emberi jogok és szabadság, valamint az igazság hatalma
- hogy a társadalmi és gazdasági változások, a nemzeti egyenjogúság, az egyén jogainak, és a nemzetiségek kollektivitásának tiszteletben tartása alapot képezhet a biztos alapokon nyugvó államközösség kiépítésének
- hogy kizárólag egy ilyen állam keretén belül lehetséges Vajdaság Autonóm Tartomány polgárainak, népeinek és nemzeti közösségének sokréti fejlődése. Vajdaság és Szerbia jövőjéért szállunk síkra, melyben a polgári javaslatok és érdekek, valamint az egyén igényei, szabadsága és jogai lesznek a társadalmi élet alapjai. Ezért követeljük mint polgárok
- hogy szabad emberek lehessünk egy szabad társadalomban: hogy saját lelkiismeretünk, elképzeléseink, vallási és egyéb érzelmeink szerint élhessünk
- hogy saját magunk döntsünk gazdasági érdekeinkről, és hogy érdekeinket zavartalanul érvényesítsük azon szabályok alapján, melyek mindenkire egyaránt vonatkoznak,
- hogy politikailag társuljunk, válasszunk és megválasszanak bennünket, szabad választásokon,
- hogy egy olyan társadalomban élhessünk, melynek elsődleges célja, hogy védje jogainkat és szabadságunkat, hogy megvalósítsuk terveinket és céljainkat,
- hogy segítsünk másokon, és foként azokon, akik segítségünkre szorulnak, az ésszerű szociális gazdasági törvények rendszere által,
- hogy egészséges környezetben éljünk
- hogy a gyermekeknek és fiataloknak minőséges oktatást biztosítsunk, mindenki számára azonos feltételekkel, és hogy lehetővé tegyük számukra, hogy minél gyorsabban bekapcsolódhassanak a társadalmi életbe,
- hogy serkentsük a nők megbezülését, biztosítsuk jogaikat az élet bármely területén mint párt
- hogy átvegyük Vajdaság vezetését, és mint hatalmi párt eme Programot tartományi szinten valósítsuk meg, a helyi önkormányzati szervek által
- hogy mint a köztársasági és szövetségi kormány parlamenti pártja az állami szerkezet és az államra jellemző, e Program által deklarált társadalmi-politikai viszonyokért szálljunk síkra Jugoszlávia és Szerbia szintjén
- hogy parlamentáris ellenzékként ellenőrizzük a hatalmat, és felelősségre vonjuk azt a szabad sajtóban, rádióban és televízióban,
- hogy Vajdaság Autonóm Tartomány képviselőtanácsában megerősítsük Vajdaság teljes autonómiájának támogatását, és hogy segítsünk abban, hogy Vajdaság minél hamarabb a modern európai tagjává váljon.

JUGOSZLÁVIA

Jugoszlávia, melynek érdekében fellépünk, számunkra a megbecsülést jelenti, mely független mindazon melléfogásoktól és visszelésektől, melyek fennállását kísérték. A haza fogalma történelmi tény, az itt élok érzelmi, kulturális és gazdasági szükdélete. Jugoszláv Szövetségi Köztársaság

A szövetségi állam, melyben jelenleg élünk, új meghatározást kíván, mely csakis népeinek és polgárainak megegyezése révén jöhet létre. Jelenlegi szerkezetének alapját a hatalmi pártok rövidtávú érdekei képzik, és ezért az állandó politikai feszültség, a gazdasági diszkrimináció, valamint a nemzeti megkülönböztetés jellemzi. Ez okokból szükséges az állam föderális szempontokat figyelembe vévo alkotmányos

átalakítása, melyek által létrehozható egy modern szövetségi állam, annak figyelembe vételével, hogy kik az alapítói, annak érdekében, hogy minden kollektív és egyéni jog alapját a törvény képezze Szerbia Szerbia számunkra egy autonóm tartományokból és régiókból álló decentralizált államot jelent, melyben megvalósíthatóak a polgárok demokratikus törekvései. Egy olyan állami közösség,

- mely feltétel nélkül szavatolja az egyén, valamint a nemzeti közösségek jogait és szabadságát

- mely lehetővé teszi a polgárok szuverenitását az állami szervezés minden szintjén

- melynek nyitottak a határai a szomszédos országok felé,

- mely törekszik arra, hogy bekapcsolódjona modern regionális és szélesebb körű nemzetközi folyamatokba,

- mely aktívan törekszik a fejlett és demokratikus országok támogatásának elnyerése érdekében

VAJDASÁG

Az autonóm Vajdaság egy személyi többnemzetiségű és történelmileg megalapozott térség, mely csak egy föderális államközösségben, az állami funkciók magasfokú decentralizációja révén képes optimális fejlődésre. Mint az említett államközösség egyenjogú tagja, megilleti minden törvényhozási, végrehajtó- és jogi hatalom, melyek alapját az Alapító okmány képzik, melyet a Vajdasági Képviselőtanács hoz meg, kivéve a konsztituensek által átvitt közös érdekeken alapuló, az alapvető állami funkciók ellátását biztosító jogokat. A tartomány elidegeníthetetlen joga hogy önállóan gazdálkodjon természeti kincseivel, valamint munkával létrehozott értékeivel, és hogy önálló kultúrpolitikával rendelkezzen, melynek alapja minden nemzeti kultúra egyenjogú és összhangban álló fejlődése. Vajdaság fővárosa Újvidék.

POLITIKAI ÉS VÁLASZTÁSI RENDSZER

Csak az a hatalom lehet legitim, melyet a polgárok választanak meg szabad választások útján. A többpárti parlamentáris demokráciáért szállunk síkra, valamint a hatalom törvényhozásra, végrehajtó szervekre, jogi és köztársasági formájára történő felosztására

A proporciális rendszer fejezi ki leginkább igazságosan a polgárok szándékait. Síkra szállunk azért, hogy Vajdaság egységes választási egységgé váljon.

A szavazati jognak általánosnak, egyenlőnek és közvetlennek kell lennie, Vajdaság és Szerbia minden polgára részére. 7. KÜLPOLITIKA ÉS A PÁRT NEMZETKÖZI SZINTU EGYÜTTMUKÖDÉSE

A béke, integráció és együttműködés politikája képzik külpolitikánk alapját. A szomszédi viszonyok állnak érdeklődésünk középpontjában. Szeretnénk felújítani a gazdasági, kulturális és politikai kapcsolatokat az egykori Jugoszlávia tagköztársaságaival. A balkáni, európai és európai integrációs folyamatokba történő bekapcsolódás hozzájárul Vajdaság, mint európai régió pozíciójának jelentőségének tételéhez, közvetlen gazdasági, kulturális és nemzetközi regionális kapcsolatokkal. A szociáldemokrata és szocialista

pártokkal történő együttműködés, valamint a Szocialista Internacionáléba történő felvétel a legfőbb célja pártunk külpolitikájának. **AZ EMBERI JOGOK ÉS SZABADSÁG**

Törekvéseink és elhatározásaink mértékét a legmagasabb nemzetközi normák képzik. Külön síkraszállunk a kisebbségi kollektivitást védelméért. A polgárok nemzeti egyenjogúsága képzik a harmonikus fejlődés alapját, és hozzájárul hazánk nemzetközi tekintélyének kivívásához. Síkraszállunk azért, hogy az ország csatlakozzon valamennyi nemzetközi konvencióhoz és egyezményhez az említett területen.

REGIONÁLIS ÉS HELYI ÖNKORMÁNYZAT A közügyeknek átláthatókká kell válniuk a társadalmi és politikai rendszer alapját képző polgárok számára. A helyi önkormányzatok fejlődésének másik előfeltétele az anyagi függetlenség megteremtése a közügyek terén, azaz a jövedelem megosztásának decentralizációját, tehát annak lehetőségét, hogy az anyagi javak eloszlása városi, községi és a helyi közösségek szintjén történjen. Szorgalmazzuk azt, hogy Vajdaságban városi rangot kapjon minden olyan település, vagy regionális központ, mely gazdasági és kulturális szempontból központnak minősíthető, ugyanakkor támogatjuk Bácska, Bánát és Szerémség hagyományos vajdasági régióinak fejlesztését, a helyi önkormányzatok vezetésével. Javasoljuk a különböző jellegű helyi önkormányzatok kialakítását, ezáltal ugyanis elkerülhetővé válnának az egységes megoldás miatt létrejövő következmények.

Véleményünk szerint a helyi önkormányzatoknak saját Tanácsot kellene alkotniuk a Vajdasági Képviselőtanácsban. Síkraszállunk a községi képviselőtestületi elnökök, valamint a városelnökök funkciójának meghatározásáért, és azért, hogy ne titkos szavazással válasszák meg a tanácsnokok.

GAZDASÁGI VISZONYOK A gazdaság szervezési formája

A gazdasági, politikai és szociális válság megoldásának kulcsa a hatékony gazdasági rendszer. Fontosnak tartjuk a tulajdon szerkezetváltását, azaz a magántulajdon, a részvények és a köztulajdon megoszlását, ezáltal lehetővé téve a gazdálkodók önállóságát, és a nyílt gazdálkodást, melyet a világon sikeresen alkalmazott termelés és árucseré jellemezne. Szorgalmazzuk a nemzetközi gazdasági folyamatokba történő bekapcsolódást, külön tekintettel a fejlett országokkal létesítendő viszonyokra. Az állam és a gazdaság viszonyait a fejlett, és fokent föderális rendszerű országokban sikeresen alkalmazott modell alapjaira kell fektetni. A vállalkozók önállóságának és gazdasági felelőségének tiszteletben tartásából kifolyólag az államnak csak az alapvető szabályzás a feladata, azaz a felelősségvállalás a jelentősebb infrastruktúrális rendszerek fejlődéséért. Tulajdonviszonyok

Az előttünk álló feladatok egyike a piacgazdálkodás megteremtése. Javasoljuk a gyors és hatékony privatizációt, azaz a tulajdonviszonyok átalakítását. Véleményünk szerint a legelfogadhatóbb az összetett privatizáció, mely áthidalhatná a tulajdonviszonyok gyors átalakításának igénye és az objektív helyzet, azaz a szükséges idő hosszúsága közötti szakadékot. Az összetett magánosítás révén létrejöhetne az állami tulajdon egy részének gyors magánosítása, és ezáltal az aktív tőke kialakítását, mely lehetővé tenné új, versenyképességet biztosító és hatékonyabb vezetési rendszerek kialakítását. Az ésszerű gazdálkodás és feltételének megteremtése után az állami tulajdon további magánosítása már rendezett keretek között történhet, az értékek megőrzésével és helyes felbecslésével, sőt azok növelésével. A kincstári politika és az adórendszer

Olyan kincstári politika bevezetéséért szállunk síkra, mely lehetővé teszi a társadalmi tevékenységek alapvető működését, és egységes fejlődését.

Javasoljuk a befektetéseket serkentő, és az új munkahelyek létrehozásának kedvező adórendszer létrehozását. **MEZOGAZDASÁG, FALU ÉS VÍZGAZDÁLKODÁS** Vajdaság legjelentősebb iparága a mezőgazdaság. Fontosnak tartjuk a mezőgazdaság reformját, a falvak szerepének kiemelését, a gazdaságos üzemeltetési rendszer kialakítását, továbbá azt, hogy a termelés költségeinek növekedését az állam vállalja át. A mezőgazdasági tartalékok révén javulhat a mezőgazdaság helyzete, és versenyképessé válhat a világpiacra. Kiemelnénk a szakértelmen alapuló gazdálkodást, a fejlett piacgazdálkodók tapasztalatainak felhasználását, a tartomány természeti kincsének legmegfelelelőbb kihasználása érdekében.

Az megfelelő agrárpolitika alapja szerintünk

- a termelés összehangolása az Európai Unió normáival
  - a birtokrendszer kialakítása, annak fejlesztése
  - a társadalmi tulajdonban lévő mezőgazdasági vállalatok magánosítása
  - az állam szerepvállalásának modernizációja
  - a vállalkozások serkentése révén a vidékfejlesztés, és a hagyományos mezőgazdaság reformja - a piacorientáltság jelentősége
- Tartományunk vízgazdálkodási szempontból egyik legjelentősebb térség Jugoszlávia, és egyben Európa szintjén. Vajdaságban, számos, és egyben jelentős folyója és csatornahálózata révén mintegy 1,2 millió hektár, azaz a termőföld 75 százalékának öntözése lehetséges. Jelentős szerepe van tehát az öntözőrendszer használatának és további fejlesztésének.

MUNKAEROGAZDÁLKODÁS ÉS SZAKSZERVEZETEK Mint szociáldemokrata párt, szorgalmazzuk a dolgozók érdekeinek előtérbe helyezését, a stimulatív béreket, a megfelelő és rendezett kollektív szerződéseket, az elfogadható munkafeltételeket, és a fejlett munkaügyi törvényeket. A részvényrendszeren belül fejlesztésre szorul a dolgozók részvétele a tulajdonviszonyokban. A privatizációból nem feltétlenül szükséges minden vállalatnak sikeresen kikerülnie, azonban a dolgozók nem szenvedhetik a magánosítás kárát. Ha ezzel a szakszervezetek is egyeznek, támogatásunkról biztosíthatjuk őket. Számunkra a szakszervezet az önkéntesen szerveződő munkások szervezete, célja a gazdasági érdekek védelme. Az érdekek a munkások helyzetének egészét jelentik (bérmunka, munkaidő, munkafeltételek...), továbbá az adódó helyzetből kialakult életfeltételeket is. Ez alatt a megélhetést, a továbbtanulást és fejlesztés lehetőségét, a pihenés lehetőségét értjük. Az új ágazati, politikától, államtól és munkaadótól független szakszervezetek kialakítása a polgárok érdekeit támogatja. Csak az áttekinthető tulajdonviszonyok közepette képviselheti a szakszervezet a munkások valódi érdekeit. A munkaerőpiac

létrehozásához modern munkaügyi törvények szükségesek, melyek elotérbe helyezik az egyén, valamint a kollektíva jogait bármely tulajdonviszony közepette. **MUNKAÜGY, EGÉSZSÉGÜGY ÉS SZOCIÁLIS POLITIKA** A munkanélküliség kizárólag az általános gazdasági helyzet javításával csökkenthető. Az államnak kölcsönök és más enyhítések révén kell serkenntenie a kisvállalkozásokat, ezzel csökkentve a munkanélküliek és a fiktív munkaviszonyban lévők számát. Ugyancsak az állam feladata a munkanélküli segélyek biztosítása.

Az egészségügyi biztosítási rendszer és az egészségvédelem reformja az egészségügy korszerűsítése érdekében tett első lépés. Az egészségügyi rendszer fejlesztése elengedhetetlen Vajdaság, azaz Szerbia lehetőségeihez mérten, és a lakosság egészségügyi állapotának, valamint Vajdaság és Szerbia szociális jellemzőinek ismeretében. Céljaink az egészségügy terén a következők:

- a lakosság minden kategóriájának joga az egészségvédelemre
  - az egészségügy 5 százalékos részvétele a költségvetésben
  - a gyermekek és az egészségügyi biztosításra nem jogosultak állami támogatása
  - az egészségügyi biztosítás kötelezővé tétele mindazok számára akik jövedelmet valósítanak meg
  - a kiegészítő és járulékos biztosítás bevezetése
  - az egészségügynek az önkéntes biztosítás és a biztosítók általi finanszírozása
  - az egészségügyi magánszektor elotérbe helyezése a jelenlegi helyzet általános megváltoztatása érdekében
- A szociális védelemnek ki kell terjednie a lakosság veszélyeztetett rétegeire, továbbá a gyermekekre és az ifjúságra. Új formában kell megoldani a nyugdíjasok és rokkantak, valamint a fogyatékosok intézményes gondozását. Véleményünk szerint a nyugdíjalapnak piacérdekeltté kell válnia annak érdekében, hogy biztosítani tudják a járulékokat összhangban a sokévi befektetésekkel, mintegy újjáértékelve az egykori dolgozó munkáéveit. **A NEMEK EGYENJOGÚSÁGA** A patriarchális családi felépítés nyomai, és a nők diszkriminációja a nyilvános életben kerékkötőnek számítanak a további demokratikus fejlődésben.

Síkra szállunk:

- a nemek közötti egyenjogúságra a munkavállalásnál, bármely foglalkozás vagy szakma esetében
  - az azonos értékű munka azonos díjazásáért
  - azonos lehetőségekért minden szintű képzésben
  - hatékony gyermekgondozásért, gyermekgondozó magán- és állami intézményrendszerért, a tartásdíjak elosztásának és összehangolásának hatékonyságáért
  - a nők szabadságáért saját testük és személyiségük érvényesítésében, külön tekintettel arra, hogy szabadon döntsenek a gyermekvállalásról
  - a családon belüli erőszak elleni védelemért
- MÉDIA ÉS TÁJÉKOZTATÁS** A tájékoztatás a polgárok szabadságának jelentős mutatója és feltétele, ezért határozottan követeljük az állami, vagy bármilyen más monopól megszüntetését a hírközlés terén, továbbá szükséges a rádió és televíziós sugárzási jogok, valamint a nyomdák tulajdonjogainak demokratizációja. Szorgalmazzuk
- a gyors, teljeskörű és tényszerű tájékoztatást
  - a hírközlési monopól megszüntetését
  - a sajtószabadságot, mely csak a vallási, nemzeti és faji gyűlöletkeltést korlátozza
  - közéleti személyiségekből álló ellenőrző szerv létrehozását egyaránt a közszolgálati és a magánkézben lévő média ellenőrzésére
  - vajdasági tájékoztatási eszközök létrehozását
  - tartományi tájékoztatási törvény meghozását
  - tartományi tájékoztatási alap létrehozását
- TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA** A gazdaság és a társadalom átalakítása elképzelhetetlen a kutatás, a tudományos fejlődés és az innovációk nélkül, ezért ezen tevékenységek költségei befektetésként tekintendők. A termelőképesség növekedése és az életfeltételek javítása közvetlen kapcsolatban állnak a tudás fejlesztésével.

Támogatjuk mindazokat, akik a világ törekvéseit követik a korszerű termelés terén, amely célja a kisebb szériában készülő, speciális termékek létrehozása, és a technikai és tudományos szempontból intenzívebbnek minősülő termelés. **OKTATÁS** Minőséges oktatás nélkül lehetetlen a reform, és utolérhetetlenek a korszerű integrációs törekvések. Szabad, autonóm és politikától mentes felsőoktatásért, tudományos minőségért és a hivatás megválasztásánál jellemző kompetenciáért szállunk síkra.

Az oktatáspolitikai alapjainak a következőknek kell lenniük:

- nyílt, politikamentes, a kor követelményeihez alkalmazkodó, és komplementáris általános, szakszerű és hivatásos tájékoztatás
  - a nemzeti jövedelem 5 százalékának az oktatásra történő fordítása
  - magántulajdon bevezetése új oktatási intézmények kialakítása érdekében
  - az oktatási rendszer összehangolása a külföldi rendszerrel
  - magas színű oktatás mindenki részére, a speciális oktatási intézmények elérhetővé tétele minden tehetséges diák részére
  - az oktatásban dolgozók anyagi helyzetének javítása
  - rugalmas és korszerű oktatási rendszer kialakítása
- KULTÚRA** A kultúrpolitika reformjának szerintünk az alkotás különböző formáinak serkentésére, és az általános jelentőségű művelődési intézmények kínálatának bővítésére kell irányulnia. Tiltakozunk azon álláspont ellen, mely szerint a kultúra az állam reprezentációját szolgálja, valamint javasoljuk, hogy a költségvetés serkentse a kultúra támogatását. A piacgazdasághoz történő alkalmazkodás érdekében állandó jellegű támogatást igényel a kultúra, mely az egyik legjelentősebb társadalmi érdek. Vajdaság kulturális autonómiája tehát szoros összefüggésben áll a tartomány gazdasági önállóságával.
- KÖRNYEZETVÉDELEM** A környezetvédelem legfőbb szempontjai szerintünk - a gazdaság fokozatos átalakítása, a környezet védelmének érdekében
- a környezet védelmére vonatkozó tudás és lelkiismereti szempontok fejlesztése, főként az oktatás részeként, tudományos tervek támogatása, és a környezetvédelmi akciók szervezése
  - szabványrendszerünk összehangolása az Európai Unió szabványaival, egységes környezetvédelmi informatikai rendszer létrehozása
  - a környezetet szennyezők felelősségre vonása, magas bírságok kiszabása a környezetszennyező egyénekre, vállalatokra és állami szervekre.
- IFJÚSÁG** Egy átfogó tervezet kidolgozása szükséges, mely felmérné a vajdasági és szerbiai ifjúság jelenlegi helyzetét és tereit. A projektum a fiatalok jelenlegi gondjainak megoldására vonatkozó javaslatokat tartalmazna, célja az lenne, hogy a fiatalok az európai ifjúsághoz méltó módon éljenek.
- SPORT** A sportnak intézményes támogatási rendszerre van szüksége, és szoros kapcsolatban kell állnia az oktatási rendszerrel. Támogatjuk a vidékünkön hagyományos sportágak fejlesztését, és a fiatalok által leginkább kedvelt ágak támogatását. A versenysportok és bajnokságok terén követeljük a feltételek és kritériumok nyílt meghatározását, valamint a professzionális sport elismerését és serkentését.

UTÓSZÓ HELYETT

A Vajdasági - Szociáldemokrata - Reformpárt Programjának alkotóelemei: Nyilatkozat Vajdaságról (1992), Törvénytervezet a kisebbségi nemzeti közösségek és azon tagjainak jogairól és szabadságáról (1994), A szerb-horvát viszonyok rendezésére vonatkozó tartós megoldásra vonatkozó javaslat (1994), "Szabad Vajdaság - az én hazám" - programnyilatkozat (2000), valamint a Vajdasági Reformpárt elnökének nyílt levele Vajdaság új polgáraihoz (2000), továbbá mindazon iratok, melyeket a Reformpárt is aláírt, Javaslat Vajdaság alkotmányos helyzetének megváltoztatására (1997), a Vajdaság Koalíció Programnyilatkozata (1997).

A Programot a Vajdasági Demokratikus Reformpárt Közgyűlésének 1998. július 4.-én megtartott ülésén fogadták el, míg további javaslatokkal a 2000. május 20.-án megtartott Közgyűlésen bővítették.

NYILATKOZAT VAJDASÁGRÓL

Tekintettel arra, hogy Európában a Világháború utáni legnagyobb változás megy végre, és hogy a reform egy részének célja a Közép- és Kelet-Európai térségnek az európai civilizált környezetbe történő visszacsatolás,

MEGGYÖZÖDÉSÜNK, hogy a szerbiai és crna gorai hatalmi rendszer politikájára jellemző ellenállás csak rövidéletű és lokális hátráltatás, mely rövidesen véget ér, és hogy az egységes és modern Szerbia természetes módon csak akkor érhet el stabilitást, ha megérti, hogy annak alapfeltétele a hagyományos elismert és gazdasági logikai egysége

ANNAK TUDATÁBAN, hogy a folyamatban lévő változások, az egykori JSZSZK területi és állami-jogi átalakítása nemzetközi elismerést nyert, kivéve Szerbiát és Crna Gorát, mely köztársaságok hatalmi rendszere, a polgárok demokratikus módon történő megkérdése nélkül kiterjesztették hatalmukat egy Jugoszláv Szövetségi Köztársaság elnevezésű föderációt létrehozva

MEGÁLLAPÍTVA, hogy a Szerb Köztársaság a jelentős mértékben konföderális elemekre épülő szövetségi államoz történő csatlakozásánál névlegesen két autonóm tartomány közösségét is elismeri, mely tartományok önrendelkezése gyakorlatilag megszűnt a központosított köztársasági kormány nyomásgyakorlása miatt, mellyel Vajdaság csak látszólag tarthatta meg az autonóm tartomány egyes jellemzőit, azonban tartalom nélkül

MEGGYÖZÖDÉSÜNK, hogy a jelenlegi köztársasági kormány által végzett kényszerű központosítás valódi célja a nemzetállam létrehozása, annak ellenére, hogy Szerbia Alkotmánya polgári állam létrehozását nyilatkoztatja ki

SÍKRA SZÁLLUNK EGY POLGÁRI RENDSZERŰ, REGIONÁLIS ALAPOKON SZERVEZŐDŐ DEMOKRATIKUS SZERBIÁÉRT, ÉS ELLENEZZÜK A TÖBBSÉGI NEMZET DOMINÁCIÓJÁNAK ELVÉT, VALAMINT A KÖZPONTOSÍTOTT HATALMI ÁLLAMBERENDEZÉST, TOVÁBBÁ OLYAN ÁLLAM KIALAKÍTÁSÁÉRT SZÁLLUNK SÍKRA, MELY ELISMERI A POLGÁROK JOGÁT A SZUBJEKTIVITÁSRA, ÉS MELYBEN AZ AUTONÓMIA ELNYERÉSE VALÓDI ÉRTELMEZÉST, AZAZ KIFEJEZI A KÜLÖNBSEGEKET MÁSRÉSZEKTŐL PEDIG LEHETŐSÉGET NYÚJT EGY SZÉLESEBB KÖRŰ KÖZÖSSÉGHEZ TÖRTÉNO INTEGRÁCIÓRA.

AUTONÓM tartomány alatt egy olyan egységet értünk, melyben az alkotmány szabályozza és biztosítja a kulturális, gazdasági, nemzeti, vallási, történelmi és földrajzi sajátosságok kifejezését, és nem olyan egységet, mely szuverén államformát követel, vagy ellenállást jelent a szélesebb körű közösségnek, vagy szecesszionista sajátosságokkal bír. Az autonómia a hatalom központosításának megszüntetését jelenti, a tartományt érintő ügyek önálló lebonyolítását. Ezzel összhangban szorgalmazzuk egy saját, és valódi autonómia létrehozását Vajdaságban és Koszovón, mely esetekben az autonóm jogok és felhatalmazások elbírálása különbözőképpen történne, a polgárok igényeivel összhangban, és a szélesebb körű közösség érdekeit figyelembe véve.

A fenti alapokon létrehozandó autonómia szükségessége Vajdaság nemzetiségi, vallási és történelmi sajátosságából adódik, továbbá a fejlett világ időszerű törvényeinek és folyamataiból, a tartomány, valamint Szerbia Köztársaság gyors és valódi fejlődése érdekében. Vajdaság mindig is egy olyan térség volt, melynek korábban ideköltözött lakói gyorsan megteremtették a harmonikus viszonyokat. Vajdaság megfelelő státusza a legfontosabb előfeltétele annak, hogy a tartomány fogadni tudja azokat az ártatlan embereket, akik a viharos időkben itt keresnek menedéket saját maguk és családjuk számára.

VAJDASÁG AUTONÓMIÁJÁNAK TARTALMI KERETE

Vajdaság sajátosságainak megőrzése, és előbbrevitele érdekében szerintünk feltétlenül szükség van arra, hogy a tartománynak önálló, és feltétel nélküli döntéshozatali joga legyen a következőkben:

GAZDASÁG - a munkával létrehozott természetes adottságokkal történő megfelelő gazdálkodás, továbbá a természetes környezet rendezésének és ellenőrzésének joga

TÖRVÉNYHOZÁS, VÉGREHAJTÁS ÉS ÜGYÉSZSÉG - a viszonyok normalizálásának és rendezésének joga, és a kérdések eldöntése azon térségeken, melyeken az autonómia érvényesül

OKTATÁS - jog a tantervek kialakításában és megvalósításában történő részvételre, az oktatás minden szintjén

KULTÚRÁLIS - jog arra, hogy a tartomány saját kultúrpolitikát folytasson, a kulturális élet minden terén

TUDOMÁNYOS ÉS KUTATÁSI - saját, és a nemzetközi normákkal összhangba hozott tudományos és technológiai politika

EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SZOCIÁLIS - jog arra, hogy egy egységes demográfiai politikán belül a tartomány önállóan határozza meg a családtervezéssel, gyermekgondozással és az idosek gondozásával kapcsolatos szervezést.

KÖRNYEZETVÉDELMI - jog arra, hogy egy egységes környezetvédelmi politikán belül a tartomány önállóan vezessen be új programokat, és rendelkezzen anyagi eszközökkel azok megvalósítása érdekében

INFORMATIKAI - jog a saját hírközlő eszközök létrehozására és azok vezetésére, saját hírközlési politika vezetésének lehetősége

VAJDASÁG AUTONÓMIÁJA BIZTOSÍTÁSÁNAK MÓDJA

Annak érdekében, hogy az autonómia sikeresen, teljes mértékben és tartós jelleggel jöjjön létre, Vajdaságnak, mint politikai közösségnek meghatározott minősítést kell nyernie a szoros és szélesebb körű államrendszerben. Ezt a minősítést szerintük a következő megoldásokkal lehet elérni:

VAJDASÁG AUTONÓM TARTOMÁNY Szerbia köztársaságon belül, melyhez polgárainak szándéka szerint, önkéntesen csatlakozik. Vajdaság Autonóm Tartomány saját alkotmányos kerettel dönt belső szervezéséről, és minősítéséről Szerbia köztársaság keretén belül.

Vajdaság státuszának megválttatására Szerbia Köztársaságon belül csakis Vajdaság polgárainak és megfelelő szerveinek jóváhagyására kerülhet sor. Vajdaság belső, adminisztratív rendszere a **HELYI ÖNKORMÁNYZATOK** magasfokú önnállóságából ered, és ez lehetőséget ad, többek között, a kisebbségi kérdések megoldására. Ennek érdekében térségek, azaz több község szerveződésének létrehozása szükséges, történelmi, gazdasági, etnikai és kulturális sajátosságok alapján.

A Vajdasági Reformpárt Vajdaságra egy modert **EURÓPAI RÉGIÓKÉNT** tekint, melynek érdeke, hogy az európai régiók nemzetközi szervezetének tagjává váljon. Ez esetben azon kérdések terén, melyekben a döntéshozó Vajdaságnak az autonómia biztosítja, a tartomány felhatalmazott a nemzetközi szervezeteket érintő kérdésekben közvetlenül megvalósítani érdekeit.

A Vajdasági Reformpárt, szorgalmazva Vajdaság széleskörű politikai, kulturális és gazdasági autonómiáját, mint egy meghatározott egységet a modern európai régiók között, úgy véli, hogy az autonómia kérdése, mely tartósan időszerű, jelenleg fontos szempontot jelent az új, demokratikus alkotmány meghozásakor.

Újvidék, 2009. november 24.